

Емоционалният център в композицията

при дизайна на облекло

Д-р Диана К. Пенева-Сотирова

Творчеството, или по-общо всяка художествена практика, не могат да съществуват извън нас и встрани от нашите реакции към заобикалящия ни свят. Дизайнерският проект и неговата последваща реализация – завършеното изделие, въпреки своите специфики, като всяко друго артистично произведение – живописно платно или скулптура например, будят реакции, обусловени както от познанието и културата, така и от нашата психология. Формообразуващите елементи и техните взаимоотношения в структурата на облеклото, определяни и регулирани от композиционните принципи, провокират конкретни усещания и емоции, подвластни преди всичко на психологията. За да внесем повече яснота в понятията ще уточним, че към групата на формообразуващите елементи, изграждащи композиционната структура на дизайна на облекло, отнасяме общата силуетна линия на дрехата, отделните форми, изграждащи тази силуетна линия, конструктивните и конструктивно-декоративни линии и елементи, декоративните допълнения, аксесоари, цвят, фактура на материалите и композиционния и емоционален център. Позицията, която концентрира най-силно характера и чертите, с които ни впечатлява конкретен образ, се възприема като негов емоционален център. Много често това понятие се препокрива като смисъл и съдържание с друго – психологически център. В този текст ползваме понятието “емоционален център”, като се ръководим от разбирането, че формата на облеклото е система от сложни взаимоотношения между изграждащите я елементи, човешката фигура, средата и – в чисто психологически план – начина, по който виждаме, възприемаме видимото и реагираме. Мястото на определен елемент в общата композиция, според силата на емоциите и реакциите, които провокира, го превръща в емоционален или психологически център. Невинаги е задължително, макар че това се случва по-често, той да съответства на физическия композиционен център, който се фиксира и организира от разположението на отделните елементи, изграждащи общата форма, пропорционалните съотношения, хармонията между отделните членения и т.н. Мястото на композиционния център обикновено е свързано и се предопределя от визуалните членения на човешкото тяло. Обвързването на композиционния център с фигурата има важно значение при организацията на общата композиция, изграждане на взаимните връзки между отделните елементи в проекта и придаване съдържание и плътност на образа. Разделянето на човешката фигура – умозрително и условно, на определени зони би могло да се направи по различен начин в зависимост от подхода:

- анатомични зони – глава, торс, крайници;
- емоционално-еротични зони – лице, рамене, гърди, ханш, бедра;
- конструктивни зони – раменен пояс, обиколка на гърдите, талията, ханша.

В процеса на проектиране на общата форма на изделието, в тези зони се обособяват подчинените ѝ, ясно разграничими отделни форми, които тя обединява:

- форма на шапката и прическата;
- форма на грима;
- форма на яката;

- форма на раменете и платките;
- форма на корсажа;
- форма на колана;
- форма по линията на ханша (или платките);
- форма на полата (или панталона);
- форма на чорапите;
- форма на обувките.

В зависимост от типа на изделието или асортимента, в процеса на композиционно изграждане, тези зони могат да се обединяват и обобщават в по-крупни структури и съответно делят на по-малки елементи. Общата композиция се предопределя в голяма степен от човешката фигура. Позициите на структурираните от нея елементи се обвързват традиционно с посочените по-горе зони, като всяка една от тях може да прерасне в емоционален център в зависимост от идеите на проектанта. Въпреки че подобни решения са по-често срещани, съществуват и други, при които композиционният център, динамиката на общата форма и организацията на изграждащите я форми не следват логика, обвързваща ги строго с човешкото тяло. Ползването и подчертаването на нетрадиционни позиции в композицията, въпреки че подобни примери могат да бъдат открити и по-рано, са характерни най-вече за съвременния дизайн. В търсене на по-силна експресивност авторите, ползвайки необичайни акценти, представят неочаквани, новаторски проекти. Цел и стремеж на подобни предложения е чрез необичайния елемент – форма, цвят или друго, да се постигне максимална комуникативност при представянето на определена идея, да се изведе и уплътни образът, да се постигне максимално смислово, емоционално и функционално съдържание. Ще отбележим, че този съвременен подход, макар и сложен и донякъде противоречив, нерядко е в основата на не само впечатляващи, но и категорично качествени изделия.

Ще изведем няколко обобщени визуални примера, не толкова, за да подчертаем значението, а по-скоро да проследим по-прецизно изявата на емоционалния център като организиращ елемент в композицията. Акцент, прерастващ в емоционален център, най-често се гради чрез натрупване или отнемане на елементи, контрастиращи като форма, размери и динамика на преобладаващите в общата композиция. Повишената пластическа изразителност на избраната позиция обикновено доминира и се възприема като основна особеност.

Поставянето на акцент върху раменния пояс засилва усещането за сила, внушителност, самоувереност и респект. Често подобно решение е в основата на композиция, която гради образ, притежаващ изброените качества. Този акцент, прерастващ в емоционален център, може да се постигне чрез окрупняване на формите, присъстващи и характерни за посочената позиция на фигурата, или напротив – чрез тяхното минимизиране и съзнателно визуално игнориране. Друга възможност за извеждане на емоционален център в областта на раменете е поставянето на елемент в този участък, който рязко контрастира като форма на обемите, изграждащи общия силует. Емоционално напрежение и по-голяма изразителност при раменния пояс могат да се концентрират и ако в изделието на тази линия присъстват множество детайли, създаващи ритъм и динамика, контрастиращи на един изведен по-спокоен общ силует. И, разбира се, отново основано на контраст, може да се търси противопоставянето на една раздвижена и по-бъбрива обща силуетна линия с по-спокоен и обобщен обем, позициониран в областта на раменете.

Ако основната идея е да бъде изграден един романтичен, женствен, леко повествователен и деликатно раздвижен образ, логичното място на емоционалния център е позиция, носеща усещането за женственост, чувственост и сексапил. Подобна позиция би могла да бъде всяка една от линиите на гърдите, талията, ханша или коленете. На избрана от тях може да се позиционира акцент и изгради емоционален център с добавяне на обем, подчертаващ анатомичните форми, или обратно, чрез изрязване на материята и с показване на гола част от човешкото тяло, функционираща като органичен елемент в общата композиция на облеклото.

Добавянето на фигури с по-сложна и динамична форма на избраната за емоционално активна позиция също е подход, който дава възможност да се подчертаят търсените чувствени, женствени послания.

Създаденият чрез форми емоционален образ се допълва и доразвива от останалите, участващи в композиционната организация, елементи – цвят, повърхност и пластични качества на материалите, декоративни елементи и т.н.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Lehnert, Gertrud.** A History of Fashion in the 20 th century. Cologny, "Konemann", 2000.
2. Edited by Fiell, Charlot and Peter. Designing the 21st Century. TASCHEN GmbH, Koln, 2001.
3. Edited by Jones, Terry and Mair Avril. Fashion now. TASCHEN GmbH, Koln, 2002.
4. **Davis, Jim.** Fashion history. Benedikt Taschen Verlag, 2002.
5. **Faerm, Steven.** Fashion Design Course: Principles, Practice and Techniques: The Ultimate Guide for Aspiring Fashion Designers. Steven Faerm – London: Thames & Hudson, 2010.
6. **Derycke, Luc, Van De Veire Sandra.** Belgian Fashion Design. Ludion, 2000.
7. **Hart, A., S. North, R. Davis.** Historical Fashion in Detail: The 17th and 18th Centuries. Victoria & Albert Museum, 2003.
8. **Johnson, D.** What is Haute Couture? Uncovering the business of high fashion, (c) 2000–2004 Pearson Education, publishing as InfopleaseJones, Sue Jenkyn. Fashion Design. Watson-Guptill Publications, 2002.
9. **Kim, Injoo, Uh Mikyung.** Apparel Making in Fashion Design. Fairchild Books & Visuals, 2001.
10. **McDowell, Colin.** Fashion today. Phaidon Press, 2003.

Гл. ас. д-р Диана Костадинова Пенева-Сотирова

ВСУ „Черноризец Храбър”

052/ 63 67 05

e-mail: sotirova_diana@yahoo.com

Емоционалният център в композицията при дизайна на облекло

АНОТАЦИЯ: *В статията авторът насочва вниманието към ролята на емоционалния център в композиционната организация при проектирането на облекло. Разглежда понятието “емоционален център”, като се ръководи от разбирането, че формата на облеклото е система от сложни взаимоотношения между изграждащите я елементи, човешката фигура, средата и – в чисто психологически план – начина, по който виждаме, възприемаме видимото и реагираме. Прави се връзка между мястото на определени елементи в общата композиция, според силата на емоциите и реакциите, които провокират. Разглежда се съответствието между емоционалния център и физическия композиционен център, който се фиксира и организира от разположението на отделните елементи, изграждащи общата форма, пропорционалните съотношения, хармонията между отделните членения и т.н.*

КЛЮЧОВИ ДУМИ: *дизайн на облекло, композиционен център, емоционален център, формообразуване, композиция, форма на облеклото, хармония, пропорции.*

The Emotional Centre in the Composition in Clothing Design

Diana K. Peneva-Sotirova PhD

ABSTRACT: *The author of the article focuses on the role of the emotional centre in the composition organization in clothing design. The author discusses the concept of emotional centre by following the understanding that the shape of the clothing constitutes a system of complex relations between its structural elements, the human figure, the environment and – partially from a psychological point of view – the way in which we see and perceive what is visible and the way in which we react to it. The report makes a connection between the place of a certain element within the general composition, according to the strength of the emotions and reactions it provokes. It discusses the conformity between the emotional centre and the physical composition centre, which is fixed and organized from the location of the different elements that make up the general shape, the proportional ratios, the harmony between the different elements, etc.*

KEY WORDS: *clothing design, composition centre, emotional centre, shaping, composition, clothing shape, harmony, proportions*